

STUDENTEN WEEKBLAD

7de Jaargang.
No. 19.

REDACTEUREN: D. A. DE FREMERY, M. J. GRANPRÉ
MOLIÈRE, J. H. TELDERS, J. P. VALKEMA BLOUW,
R. VER LOREN VAN THEMAAT.

Donderdag
23 Febr. '05.

Dit blad verschijnt Donderdags, behalve in de vacantiën. De abonnementsprijs is f3,50, bij vooruitbetaling f3,— per jaar. De jaargang loopt van 1 October tot 30 September.
De prijs der advertentiën is 10 cents per regel.

J. WALTMAN JR
UITGEVER • DELFT

Inzendingen die Dinsdagmiddag 12 uur niet aan het redactie-adres zijn bezorgd, kunnen niet meer in het eerstkomend nummer worden opgenomen.
Het adres voor redactie en administratie is: Binnenwatersloot 33.

Eerstvolgende REDACTIE-VERGADERING ten huize van den heer J. H. TELDERS, Spoorringel 138, op Dinsdag 28 Februari '05, des middags om 4 uur.

Stenografie.

Dinsdagavond zette Dr. H. de Vries in de leeszaal der Sociëteit Phoenix in eene korte rede de voordeelen uiteen der Stenografie.

Er waren meer corpsleden opgekomen, dan gewoonlijk de belangrijkste Debating-avonden vermogen samen te brengen. De geheele zaal was gevuld, tot boven op de tafels zaten belangstellenden in dichte massa's te luisteren.

Dat het veel voor heeft, een schrift te leeren beheerschen, dat gemiddeld vier maal korter is, dan gewoon schrift, zal wel iedereen dadelijk willen aannemen; er zijn echter twee belangrijke vragen, waarover verdeeldheid van meening bestaat en wel in de eerste plaats: hoe lang is noodig om het in de Stenografie zoo ver te brengen, dat men ze met voordeel kan gaan toepassen? en verder: levert het teruglezen geene bezwaren op?

Dr. de Vries, die, zooals hij ons mededeelde, vanaf zijn 16e jaar stenografeert, was wel de aangewezen man, om door zijne eigen ervaringen anderen op deze twee punten in te lichten. Wat hij vertelde was inderdaad een uiterst sterk pleidooi voor het kortschrift. Begonnen met het Duitsche stelsel Stolze, schreef hij daarin zijne dictaten aan de technische hoogeschool te Zürich. Later in Nederland, leerde hij het eenig bestaande oorspronkelijk Nederlandsche stelsel, dat van den heer Groote, kennen, dat in zijne geheele samenstelling rekening houdt met de eigenaardige eischen van onze taal, en dat Dr. de Vries dan ook met gerust geweten als het beste aanbeveelt. Nadat hij het stelsel Stolze alzo verscheiden jaren niet meer gebruikt had, kwam spr. er toe, bij het samenstellen zijner colleges aan de Pol. School, zijn Züricher dictaten nog eens na te lezen en toen bleek er geene de geringste moeilijkheid te bestaan om deze, ongeveer 15 jaar geleden in een sedert verlaten stelsel gestenografeerd, te ontcijferen. Meer is toch al niet te verlangen en de deugdelijkheid van kortschrift is hiermede dan ook zeker onaantastbaar bewezen.

Wat nu den tijd betreft, noodig voor het aanleeren, ook hierover is Dr. de Vries zeer optimistisch. Hij heeft het zeer te waardeeren aanbod gedaan, voor belangstellenden eene cursus te geven in de Stenografie Groote en neemt aan, bij medewerking van de zijde der deelnemers, deze in wekelijksche lessen voor de Paaschvacantie zoover te brengen, dat zij praktisch nut van hunne verkregen kennis kunnen hebben. Voorloopig gaven zich reeds een vijftigtal personen voor deelname aan deze lessen op.

Wat nu betreft het nut van Stenografie bij het maken van dictaten, zoo merkte de spreker op, dat men volstrekt den docent niet woordelijk behoeft te volgen, wat trouwens eene zeer buitengewone vaardigheid vereischt, maar dat men meer op zijn gemak toch vele punten eenigszins nader uitgewerkt kan opteekenen, dan nu 't geval is, hetgeen vooral van groot belang is bij die colleges, waar behalve de tekst ook teekeningen moeten worden overgenomen. Het nader uitwerken blijkt geheel overbodig.

Als een merkwaardig staaltje hoe ver men het op stenografisch gebied wel brengen kan, las de Heer Blokker, oud-leerling van den spreker terstond na het beëindigen van de voordracht deze, onderwijl woordelijk opgeteekend voor,

en in aanmerking nemende, dat hij geen tijd tot uitwerking had, was het gemak, waarmede hij zonder haperen groote stukken oplas, werkelijk merkwaardig.

Doch de voordracht van dr. de Vries had ook nog een verderstrekkend doel. Hij wilde n.l. bevorderen de oprichting van eene vereeniging voor de beoefening der stenografie. Hier zouden enkele personen aan het hoofd moeten staan, die uit belangstelling voor het doel de leiding der zaken op zich wilden nemen en tevens bereid waren volgende jaren zelf eene cursus te leiden zooals nu dr. de Vries zal doen. Zoo zou het zaad, nu door dezen gestrooid, kunnen opschieten tot een krachtige plant, zich vermenigvuldigend tot in lengte van dagen tot heil van de studeerende jongelingschap.

Ts.

STUDENTENWERELD.

Uit het Studentenleven.

VI.

Van de stichting der Leidsche Academie.

Ofschoon Europa maar een klein werelddeel is, en de erin wonende volken als stamverwant kunnen worden beschouwd, zoo is er toch een aanmerkelijk tijdsverschil op te merken in de tijden waarin de verschillende volken op een zeker punt van hun beschaving aankwamen. Natuurlijk zijn daar vele redenen voor op te geven, die afhangen van klimaat, bewoonbaarheid, invloed van burenen enz.

Maar tot teleurstelling van ons vaderlandslievend gevoel moeten we dan erkennen, dat de Nederlanders, en in dit geval wel speciaal de Noord-Nederlanders, tamelijk ver achteraan zijn gekomen op de ladder van de maatschappelijke beschaving. Waren in vroegere eeuwen de verschillen groot, zoo zijn die wel door het steeds toenemende, onbelemmerde verkeer, langzamerhand natuurlijk uitgewischt.

Maar toch, nemen nu als een markant punt in de beschavingsgeschiedenis, dat punt aan, waarop een land zijn eerste Universiteit krijgt, zoo is Nederland daarin dan zelfs bij zijn oostelijken nabuur ruim twee eeuwen ten achter geweest. Nog heel wat moest er gebeuren voor dat ons land zoover kwam. Nog heel wat twisten en onlusten moesten uitgevochten worden en pas de Hervorming heeft den flinken stoot er toe geven.

Toen nu ten slotte al de zeventien Nederlandsche gewesten onder het Bourgondische huis vereenigd waren, stonden nog de Noordelijke op een veel lagere trap van beschaving dan de Zuidelijke. Als een bewijs hiervoor geldt bijv. de letterkunde. Bijna al wat onze litteratuur toen opgeleverd heeft, is afkomstig van Zuid-Nederland. Daar ook had men de groote bloeiende rederijderskamers, die men in het Noorden haast niet kende.

Voor kunsten en wetenschappen moest men ook in de Zuidelijke Nederlanden zijn, waar men o. a. de Universiteit te Leuven had.

Doch toen het tot een breuk met Spanje gekomen was, konden de Noordelijken, die een universitaire opleiding wenschten, daarvoor niet meer naar Leuven gaan. Zoo deed zich dus mettertijd de behoefte aan een eigen hoogeschool gevoelen; vooral voor de opleiding van predikanten, want

de Hervorming was zoo duchtig ingeslagen dat er ten zeerste gebrek was aan Dienaren des Woords om alle godsvruchtige vrome en ijverige menschen te onderwijzen en hun het schrift te verklaren.

Inmiddels was Leiden door de Spanjaarden belegerd geworden en had zich, niettegenstaande honger en andere ellende „vromelijk” gehouden, en de Prins, verrukt door zooveel succes, had beloofd „dat men zulks ten einde hunne kindskinderen zoude gedenken”.

Volgens de geschiedenisboeken werd nu aan de burgerij van Leiden de keus gelaten tusschen drie jaar vrijdom van belasting en de stichting van een hoogeschool, als belooning voor haar dapperheid.

Den 3en van Louwmaand werd in de Statenvergadering te Delft besloten tot het stichten van een universiteit en Leiden als haar zetel aangewezen, en eenige dagen later werd het octrooi in naam van den Koning van Spanje uitgevaardigd. Zoo was dan 330 jaar geleden, terwijl het vuur des oorlogs in het hart des lands woedde de Leidsche hoogeschool opgericht. Wel zou zij ook aan artsen en geletterden een opleiding verstrekken, later zelfs aan ingenieurs, maar het oorspronkelijk doel was „een kweekhof voor de Kercke Christi”. Den 8sten Februari zou de plechtige inwijding plaats vinden en Leiden sierde zich op. Groote eerepoorten werden opgericht en alles toonde zich in feest-gewaad.

Reeds 's ochtends zeven uur van 8 Februari 1575 werd er een godsdienstoefening gehouden in de Pieterskerk en werd gebeden: „dat het Gode mocht behagen de hoogeschool te zegenen, begenadigen en te doen wassen tot eer en grootmaking van Zijnen Heiligen Naam, tot opbouw en stichting Zijner gemeente en tot zaligheid, geleerdheid en ervarenheid en alle eerlijke en loffelijke kunsten van de Hollandsche, Zeeuwsche en andere natiën en tot welvaart van het Vaderland en der stad Leiden.”

Om negen uur ging men in plechtigen optocht onder 't gedonder van halve kanonnen, kartouwen, slangen, gotelingen falsonetten en ander grof geschut naar de nieuwe Academie.

De stoet bestond uit de symbolische voorstellingen van de Sacra Scriptura, Justitia, Medicina en Pallas, de vier Evangelisten, beroemde Geneesheeren, Wijsgeeren en Rechtsgeleerden der oudheid en allerlei hoogwaardigheidsbekleeders. In het Rapenburg lag een schip met roode en witte lakenen tot aan het water toe versierd. Daarop bevonden zich Apollo en de Negen Zanggodinnen; aan het roer zat Neptunus „die met zijn baren de stad bijgestaan hebbende, de geleerdheid aldaar scheen binnen te roepen en te huisvesten.”

Bij het voormalige St. Barbara-klooster gingen zij van het schip af, wachtten de stoet op en omarmden toen de Scriptura, Justitia, Pallas en Medicina en begroetten ze met Latijnsche verzen. Daarna werd er in het gebouw een plechtige rede gehouden tot lof der godgeleerdheid en een groot feestmaal besloot het feest.

„Op deze wijze eindigde met alle geneugte, blijdschap en vroolijkheid, ook met brandingen van vuurwerken, fuseeën en vuurpijlen, tot aan de starren toe opgeworpen, deze dag van de inwijding en het gelukkig begin der Academi” „de welke de Almogende God vruchtbaarlijk gelieve te doen wassen, toenemen, groeien en bloeien tot Zijns Naams heerlijkheid en glorie.”

DE F.

FEUILLETON.

BETJE.

Oorspronkelijke Rotterdamsche Roman
door KOSMOS. (5)

Auteursrecht voorbehouden overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881
Staatsblad n°. 124.

HOOFDSTUK V.

Willem ontpopt zich.

't Wordt tijd, dat wij weer eens terugkeeren tot Willem van den Katzendonk.

We hebben hem spoorlags het huis zien uitsnellen. Welnu, wij zullen hem volgen.

Met een forschen sprong wipt hij een voorbijrennende omnibus, die juist stationswaarts voorbijkomt, op, alwaar hij in diepe gedachten verzonken op blijft staan, totdat het station in grauwe contouren voor zijn blik opdoemt.

Een hoeveelheid rijtuigen, bemand met zweepklappende

Kort antwoord.

Het debat over de weten willende meisjes heeft me in een moeielijk parket gebracht.

T. W.'s tweede artikeltje heeft slechts de indruk bevestigd, die het eerste op mij gemaakt had: dat de schrijver weinig begrijpt van het schoone verschijnsel — de vrouwenemancipatie — dat hij beschouwt en dat hij zelf weinig bezit van de eigenschappen, die de vrouw door studie kan aankweken: kritisch denken en een meer nuchtere, minder utopistische gedachtengang.

Dit tweede stukje is geweldig zwak en de logica wordt er met wel wat al te hautaine minachting in behandeld.

En daar ik nu inderdaad nog niemand ontmoet heb, die 't met den schrijver eens was, dat de vrouw de draagster van het ideale is*) en hij zelf reeds bij voorbaat annonceert voor eventueele bewijzen, ongevoelig te zijn en in ieder geval zijn „overtuiging” te handhaven, voel ik er niet veel voor de weinige tijd, waarover ik beschik te besteedden aan een werk, waarmee ik of een open deur intrap, of tóch niets bereik.

Veel liever zou ik iets schrijven over de huidige positie der vrouw, de verhouding der beide geslachten en de verandering, die naar ik geloof hierin zal plaats vinden; maar dit is een zeer omvangrijke taak, die veel tijd eischt en dus niet onmiddellijk uitvoerbaar is. Toch hoop ik hier later op terug te komen.

Nu alleen nog maar een paar opmerkingen, naar aanleiding van T. W.'s antwoord.

Ik stel een paar van zijn gezegden tegenover elkaar:

Eerst: „Wij vrouwen zijn.....”, „het is de taak der vrouw bij uitnemendheid.....”. „Aan de vrouw vooral.....” en dan vlak daaronder: „Ik heb hier niet de vrouw tegenover, of boven, of beneden de man willen stellen; ik voor mij geloof niet, dat die twee best te scheiden zijn.”

Men zal mij moeten toegeven, dat hier met de logica allervreemdst wordt omgesprongen. En dan nog een enkel woord om duidelijk te maken, wat ik met „algemeen menschelijke idealen” bedoel en ter bestrijding van de opvatting, dat een ideaal iets streng persoonlijks zou zijn, dat „een ieder voor zich zelf weet en ook van een ander niet zal verstaan”.

We zijn er juist steeds meer toegekomen in een mensch niet meer de enkeling, het individu alléén te zien, die daar leeft en denkt en sterft en als een wereldje op zich zelf met eigen ontwikkeling, eigen moraal en ook eigen zuiver persoonlijke idealen, naast en tegenover een groot aantal dergelijke eenheden staat, — maar hem veeleer te zien in het licht van zijn tweevoudige verhouding tot het geheele menschen-complex, de maatschappij, waarop hij invloed uitoefent en wier invloed hij op zijn beurt ondervindt, tegelijkertijd component en resultante, de menschen: „als golven in zee, samenstellen in 't samenstel vereenigd”. En dit inzicht brengt met zich, dat we aan het begrip „het Ideale” onmogelijk de geïndividualiseerde beteekenis kunnen hechten, die T. W. er aan geeft.

Iedere trap van ontwikkeling, waarop de menschheid, of

*) Zelfs De F. is 't hierover met mij eens. (Zoo? De F.)

koetsiers en rustig herkauwende paarden, rent hij voorbij, koopt zich terloops een biljet 1e naar Delft, werpt den controleerenden beambte schier opzij, snelt de traptreden op en valt nog juist een even vertrekkende sneltrein binnen.

In twintig minuten — gedurende welke hij in diep gepeins verzonken in de coupée achterover leunt — is Delft bereikt.

't Station uit, de kroeg in te vliegen is 't werk van een oogenblik en in aanmerking genomen de opmerkelijke Delftsche energie, is het niet te verwonderen, dat op zijn vragen om hulp dadelijk duizenden toesnellen van whisten gok-tafeltjes.

Doch slechts twee menschen kunnen hem bijstaan in deze uiterst delicate zaak, Karel Berthoven en Bram Broosick, menschen in wie Willem te kwader ure zijn vertrouwen gesteld heeft.

De drie vrienden zijn lui neergezegen op hun rood-trippen bank. Laat ons heimelijk in hun coupée plaats nemen en hun gesprek terdege afluisteren.

't Is Bram die spreekt.

„Welaan, welaan, heeft Jonker Vliet 'm dat gedaan; 't is mooi — ik moet het zeggen. „Bert.” Gewis, als hij er maar

beter: een deel daarvan, zich bevindt, brengt met zich bepaalde, groote stroomingen in levensbeschouwing, filosofie en zoo kent ook iedere tijd zijn eigen idealen, d. z.: de hoogste en verhevenste gedachten en gevoelens op het gebied van humaniteit en schoonheid.

Vindt men niet in de Bouwkunde van een volk in een bepaald tijdvak, dus van een deel der menschheid op een zekere trap van ontwikkeling, de idealen uitgedrukt, waarvan de meerderheid vervuld was?

En legt men er niet steeds de klemtoon op, dat de bouwmeesters, die deze bouwwerken schiepen, slechts middel waren, waardoor de idealen van hun tijd tot uiting konden komen?

En dan de groote martelaren en hervormers, waarvan de geschiedenis gewaagt!

Waren dat ook strijders voor idealen, die ze alleen voor zichzelf wisten en die anderen niet verstaan konden of waren zij slechts de eersten en besten onder de velen, die met diezelfde nieuwe moraal en nieuwe idealen tegen de bestaande in opstand kwamen?

Men denke slechts aan den strijd der christelijke idealen tegen de pervers-ontaaarde zeden van het Rome uit den keizerstijd en, om een voorbeeld uit onzen tijd te noemen, aan den strijd voor het altruïstische ideaal, het schoonste, dat de menschheid nog gekend heeft.

J. B. H. COENEN.

Studenten Liederen.

AMSTERDAM, 7 Febr. '05.

Aan de Redactie van het „Studenten Weekblad” te Delft.

M.

Door allerlei bezigheden kwam ik er niet eerder toe, de door U aan mij gerichte vraag te beantwoorden. Ik hoop, dat het daar thans nog niet te laat voor is, want ik wil in deze kwestie juist gaarne eens mijn meening te kennen geven. Vooraf mijn dank voor het door U in mij gestelde vertrouwen.

Of het wenschelijk is, dat ten onzent een Studentenlied zich zal ontwikkelen? Ja.

Of het te verwachten is? Neen.

Dit is, heel kort geformuleerd, mijn antwoord op Uw vraag; doch het laatste punt daarvan wil ik wat nader motiveeren.

Pogingen, om het Studentenlied tot bloei te brengen, kan men vergelijken met het streven, om bij 't Nederlandsche volk de volksliederen bekend en populair te maken. Het een zoowel als 't ander is m.i. een vruchteloos pogen. Waarom? Omdat de Nederlanders, in 't algemeen, een aangeboren gevoel voor muziek ten eenenmale missen. De Nederlander heeft geen behoefte aan zingen. En waar die natuurlijke neiging niet bestaat, daar kan het volkslied, en dus ook het Studentenlied niet gedijen. „De Nederlander,” zei mij eens iemand, „zingt alleen wanneer hij dronken is.” Dit moge wat grof uitgedrukt zijn, maar er ligt een groote kern van waarheid in. Uit eigen liefhebberij zingt het volk bij ons vrijwel nooit anders, dan bij kermessen of

het lood niet bij moet leggen. Maar stil, waar of ze nu mag wezen. „Willem.” Ja waar? het ergste moet ik vreezen!! Misschien ligt zij reeds stervend neer. „Bert.” Ach zeg dat niet, dat doet mij zeer; hier aan mijn bang en kloppend hart, bedenk eens aan wat oudren smart, ik kan er werkelijk niet aan denken. „Willem.” Ach ja, millioenen zoude ik schenken, aan hem die mij mijn Els weer gaf, 'k zou dankbaar wezen tot in 't graf!

O Els, o Els, o dierber kind, de hemel geef dat ik U vind. . . .

Een droeven diepe stilte heerscht allengskens in de rookwitte coupée.

De demon der bezorgdheid schijnt er rond te waren.

Plots verheldert een glimlach Bram's in diep nadenken verzonken gelaat:

„Ik weet, ik weet, ik weet, — Waar droef in doodsche ellenden sterven, degenen die van d' ouders erven, wat vloekwaard is, en slecht en wreed — waar dood en pest ten allen tijde, in rijke oogsten zich verblijden, waar 't leven voorttrot als een vloek — — in de schrikbre, gruwbre duvelshoek, daar is ze, ja daar moet ze wezen, ik heb het in mijn ziel gelezen. We zoeken haar, maar

andere volksfeesten, waarbij het uit den band slaan kan. Meestal hoort men dan „Bokkie, bokkie, bè” of andere, nog walgelijker deunen. De enkele maal dat het eens een volkslied, b.v. „Piet Hein” zingt, doet het dit zoo plat, zoo lijsig en zeurig, dat men er zich slechts aan ergeren kan.

Om nu meer bepaald op het „Studentenlied” te komen: Het „Iö Vivat” wordt onder studenten vrijwel alleen voor den vorm gezongen, bij alle mogelijke officieele gelegenheden, waar het gebruik 't voorschrijft. Het wordt in den regel de helft te langzaam gezongen en van 't zoo krachtige en frissche lied, maakt men een zeurigen deun.

Ook bij studenten bestaat m.i. de neiging tot zingen maar zeer flauw, of eigenlijk heelemaal niet. Bestond die neiging wèl, nu, dan waren er ook zeker genoeg mooie studentenliederen en ze zouden gezongen worden ook. Men verwacht bij deze kwestie oorzaak en gevolg. We kunnen niet zeggen: De student zingt niet, omdat er geen mooie studentenliederen zijn. 't Is juist omgekeerd! Er zijn geen mooie studentenliederen, omdat de student niet zingen wil. Prijsvragen voor zulke liederen uitschrijven, baat m.i. niet. Gevoel voor muziek kan men er nu eenmaal niet in gieten. En bovendien kan men de menschen geen volks- of studentenliederen opdringen. Zoo ergens, dan moet hier de „Vox populi” oordeelen.

De „Telegraaf” schreef indertijd een prijskamp uit voor een volkslied bij gelegenheid van het huwelijk der koningin. Dichter en componist van 't „bekroonde” lied hebben ieder voor hun werk een honorarium genoten, maar het officieele volkslied wordt door geen sterveling in den lande gezongen.

Wat de Deutsche Studentenliederen betreft, die zullen toch ontstaan zijn, buiten alle mogelijke prijsvragen om. Het zingen zit de Deutsche studenten in 't bloed, vandaar die menigte van liederen.

Met het bovenstaande, hoop ik mijn meening, dat men er vooreerst wel niet in slagen zal om het Studentenlied ten onzent tot bloei te brengen, voldoende gemotiveerd te hebben. Mijn meening wijkt wel zeer sterk van die van den heer F. Cours Fzn. af; ik blijf er toch bij. Het lijkt me ten eenenmale nutteloos, met allerlei fraaie redevoeringen het Nederlandsche volk tot een „muzikaal” volk te willen opvijselen, waar de nuchtere werkelijkheid immers het tegendeel bewijst.

Van mijn kant bestaat er niet het minste bezwaar tegen het afdrukken van mijn antwoord in Uw blad.

Met de meeste hoogachting

Uw dw.

P. VAN ANROOY.

AMSTERDAM, 11 Februari 1905.

M. M. H. H.

Volgaarne voldoe ik aan Uw verzoek, om mijne meening kenbaar te maken omtrent de door U uitgeschreven prijsvraag voor studentenliederen. Immers, het wel en wee der studentenwereld ligt mij nog na aan het harte; alles, wat de studentenmaatschappij raakt, heeft mijn hartelijke belangstelling.

Gij vraagt mij: Is het wenschelijk en te verwachten, dat ten onzent een studenten-lied zich zal ontwikkelen, gelijk dat in Duitschland zoo sterk het geval is? Zooals de vraag daar ligt, beantwoord ik hem volmondig ont-

daar, maar daar, en als een klontje komt het klaar!”

Willem en Bert: „Daar is ze, ja daar moet zij wezen; daar is ze, ja, geloof ons vrij, wij gaan d'r heen en zonder vreezen, maken Elsje weder blij.”

We zullen niet het gansche gesprek volgen maar even aanstippen, dat Bram en Bert, hun aard niet verloochende trachten Willem over te halen, Elsa na de bevrijding niet naar 't huis haars vaders, maar naar een afgelegen buiten van Willem in Hondsdorp te ontvoeren.

Willem, ofschoon eerst tegenstribbelend, geeft eindelijk, na een verloren knobelpartijtje toe.

Ondertusschen is een dikke sneeuwlaag komen neervallen, die gansch Rotterdam, — waar de 3 vrinden ondertusschen wederom zijn beland — heeft gehuld in een nachthemd van wit.

De straten eindeloos lang schijnend door de rijen lantaarns, zijn mollig ingepakt, de huizen hebben witte nachtmutsjes op, een stille witte vrede waart over de aarde.

De 3 makkers bereikten ongehinderd de duivelshoek.

Op 100 meter achter hen aan kwam een arreslee bespan-

SOCIALE AANGELEGENHEDEN EN WETENSCHAP.

Het Katholicisme.

(Slot.)

Door den grooten invloed, die groot-kapitalisten, tengevolge hunner economische sterkte kunnen verkrijgen op de wetgevende macht in een land, vormen ze een gevaar voor de politieke vrijheid der individuen, voor de geheele volksontwikkeling. Te meer waar de concentratie van 't kapitaal nog steeds voortduurt. Wanneer alle productie-middelen in handen van enkele personen of vereenigingen zullen zijn geraakt, zal 't geheele volk aan hen zijn overgeleverd, wanneer 't zich niet daartegen verzet. 't Lijdt geen twijfel, of bij een protectionistisch regeeringssysteem, waarbij de staatsmacht veel meer in 't openbaar leven ingrijpt, is dit gevaar veel grooter, dan bij een liberaal. Daarom heeft zich 't socialisme, dat hiertegen direct ingrijpen wil, in Duitschland en Frankrijk veel meer uitgebreid dan in Engeland. 't Wil hiertegen de werklieden aller landen vereenigen in één groote politieke partij, opdat, wanneer 't critieke moment gekomen is, de staat de productie-middelen zal kunnen naasten in plaats van zelf geannexeerd te worden. Ieder zal werkman worden van den staat, de kolossale verschillen tusschen rijken en armen zullen verdwijnen, ieder zal loon krijgen naar werken.

De socialisten juichen toe, dat 't productie-systeem meer en meer wordt gecentraliseerd. Hoe goedkooper de goederen worden, des te meer zullen zij vallen onder 't bereik van 't proletariaat, dat steeds begeeriger wordt naar meer rijkdom, meer invloed en grooter macht. Eindelijk, wanneer de socialistische partij de baas zal worden, zal 't volk, dat zoovele eeuwen afhankelijk is geweest, de wetten voorschrijven en een eigen vrij leven beginnen.

't Is dus zaak voor de socialisten in de volksvertegenwoordiging zooveel mogelijk zetels te veroveren, en zij maken gebruik van de afhankelijkheid waarin een regeering zich bevindt, van zijn kiezers, waardoor 't voor haar onmogelijk kan zijn geheel afdoende ingrijpende maatregelen te nemen, om een uitsluitend critische taktiek te volgen, terwijl ze er zich voor hoeden, zelf constitueerend te werken, omdat ze anders zelf aan kritiek zouden blootstaan. Maar zij vergeten 1° dat: Gesteld 't gelukt hen eens een meerderheid in een parlement te verwerven, zij voor 't zelfde vraagstuk zullen komen te staan, te meer, waar zich reeds nu zooveel „meelopers” in hun partij bevinden, 2° dat wanneer hun partij nooit anders dan een critische beweging heeft geleid en daarop geheel is ingericht, ze niet plotseling berekend zal zijn voor constitueerend werk. De heerlijkheid die zij voorspiegelt, achten wij dus niets meer dan schoon gezichtsbedrog.

Keuren wij Katholieken de tegonwoordige maatschappijvorm af, omdat ze geheel is opgebouwd op 't individualisme, 't socialisme keuren wij af, omdat 't gebouwd is op de negatie van 't individueele in den mensch.

Wat wij willen is een staat en maatschappij, berustend op de erkenning van de Christelijke opvatting van den

(Zie vervolg Tweede Blad.)

kennend. Het komt mij toch noch gewenscht, noch mogelijk voor, onze studentenmaatschappij op Duitsche, d. w. z. op militaire wijze tot geestdrift te stemmen, door het lied. Wil men hier iets bereiken, dan moet er vooral niet te veel worden voorgeschreven en gereguleerd. Een Duitsche commers met vâste dronken en vâste begeleidente liederen heeft voor Hollandsche studenten weinig sympatiëks.

Maar met opzet vat ik Uw vraag al te letterlijk op, omdat ik wilde beginnen met bovengenoemde waarschuwing. Want over de vraag, of het gewenscht is, het Nederlandsche lied, den Nederlandschen zang onder onze studenten met kracht te bevorderen, daarover kan onder allen, die de studeerende jongelingschap ook buiten de academie kennen, slechts één meening bestaan. De opvlammende geestdrift, die zich openbaart op alle goede studentenfeesten, vindt ten onzent niet steeds haar passende vorm. Welnu, welke vorm is beter, welke uiting is passender en dus waardiger dan die door het Nederlandsche lied. Met hoeveel stemming, ik zou haast zeggen wijding, worden nu reeds onze officieele studentenliederen bij corpsplechtigheden en corpsfeesten gezongen!

In die richting voort te gaan, acht ik hoogst gewenscht en zelfs noodig. De studentenfeesten zullen er bij winnen, zoo daar het Nederlandsche studentenlied meer dan tegenwoordig veelal het geval is, weerklinkt. Maar, om tot het tweede punt van uw vraag te komen: Is zulk een ontwikkeling van het studentenlied ook te verwachten? Ook op die vraag meen ik een bevestigend antwoord te kunnen geven. Evenwel onder één voorwaarde, dat men aan de zingende studenten geen te hooge eischen stelt. Ik bedoel daarmede, dat de liederen eenvoudig van melodie en tekst zijn, zoodat ze ook werkelijk door alle studenten, die eenig muzikaal gehoor hebben, kunnen worden meegezongen. Alle denkbeeld van concertzang moet hier worden uitgesloten. Maar wel kan men aan de zingende studenten eenige leiding geven. Pianobegeleiding of bij feesten een klein orkest, is natuurlijk steeds noodig. Maar verder zou navolging kunnen worden overwogen van wat in mijn studententijd te Groningen met zoo veel succes op kroegjolen geschiedde. Een klein corps van goede zangers, 8 à 12 studenten, trad daar dan op met oude en nieuwe liederen, die gemakkelijk in het gehoor lagen. Het eerst zongen de overigen het refrein mede en zoo kwamen de coupletten er langzamerhand in. Levendig herinner ik mij nog, hoe op den diës van, ik meen, 1890 het toen nieuwe Groningsche corpslied, dat thans op geen bijeenkomst van Groningsche studenten of oud-studenten mag ontbreken, voor het eerst op de studenten-sociëteit Mutua Fides, op de beschreven wijze werd geïntroduceerd. Het gevolg was schitterend; dien eigen avond zong het geheele corps met geestdrift zijn nieuw lied, waarin het zijn blijde stemming kon uiten.

Maar ik ben al schrijvende verder gegaan, dan ik van plan was. In plaats van mijn meening te zeggen, geef ik U al raad. Wil dat evenwel alleen toeschrijven aan mijn groote belangstelling voor deze zaak en geloof mij,

Hoogachtend,

Uw dw.

H. BRUGMANS.

nen met 4 paarden — vurige arabische hengsten met Engelsch bloed — die zooals iedereen, die een hartstocht voor paarden heeft, weet — verbazend snel loopen. Deze hadden zij onderweegs gehoord, en moest de ontvoering volmaken.

Na eenig stil beraad voor het huis met den leeuw, ging Bram beneden staan, Bert klom op zijne schouders, waarna Willem op beiden klom, en zoo net het eenigst raam bereiken kon dat verlicht was. Hierachter sluimerde Elsa.

Door 't gedruisch ontwaakte Elsa plotseling.

Rondkijkende teekenen schrik en verbazing zich op haar gelaat.

Maar Willem bemerkende, wierp zij zich weenend in zijne armen.

„O Willem” was alles wat zij kon stamelen!

Willem omhelsde haar vurig en spreekt haar toe als volgt:

„Mijn lief, mijn lieve, lieve, kom mede nu van hier — de nacht is wel koud en wel donker, maar 't is ook niet voor ons plezier.

Mijn lief, mijn lieve, lieve, ik sluit je in mijn arm, de nacht is wel koud en donker, maar aan mijn hart is 't warm.

Mijn lief, mijn lieve, lieve, kom mee, wij moeten gaan —

de nacht is wel koud en wel donker, maar lichtend zijn onze paân”.

Zacht voert hij Elsa vensterwaarts.

Alvorens af te dalen spreekt Elsa:

„Ik heb daar niemendal tegen, mijn lief, mijn goede lief, U volg ik op uw wegen, mijn lief tot uw gerief. En is de nacht al donker en is de nacht al koud, Uw Elsa die gaat mede — daar ze zooveel van U houdt”.

Beide vallen extatisch in elkaars armen (dit was de slag die Eduard beneden hoorde) en Willem roept in verrukking:

„Kom mee, kom mee

Naar de arreslêe”.

En Bram's zware stem klinkt somber van buiten: „die en den duivel staan benee”.

Elsa rilt, doch Willem kust haar troostend.

Weldra schiet de slee toemeloos voort; met zich voerende Bram — Bert — Elsa, Willem en Li Chingetje, het kleene japaneesje uit den wieg, door Betje zoeven nog geschommeld, en door Elsa terloops meegenomen.

En boven hun hoofd pinkelden de sterren, en scheen wit de groote maan, en die schenen malkander te vragen, waarhenen of die wel gaan? En de maan keek somber en

TWEEDE BLAD

Behoorende tot het STUDENTEN-WEEKBLAD
van 23 FEBRUARI 1905. No. 19.

mensch als individu en tevens sociaal wezen. In de socialistische maatschappij zal alle zelf-actie verloren gaan en dien ten gevolge de geheele productie versteen. De Gothiek heeft juist die heerlijke maatschappij-vorm doen ontstaan, waarbij de gezamenlijke actie van alle individuen zooveel geweldigs heeft gewerkt.

We kunnen ons beeld van den toekomststaat ongeveer zóó samenvatten. (Zie Kath. Soc. Weekblad jrg. 1904 No 15.)

1°. Den onchristelijken concurrentiestrijd willen wij inperken door steeds verder doorgevoerde organisatie van de voortbrenging en verspreiding der goederen, daarom ordening der maatschappij naar beroepsstanden. Deze beroepsstanden moeten gelijk thans gemeenten, provinciën, waterschappen etc. worden, publiekrechtelijke lichamen, met bevoegdheid tot eigen wetgeving en zelfbestuur, binnen de perken der algemeene landswet. (Vergl. thans Gemeente wet, Provinciale wet, etc.) Deze beroepsstanden kiezen hun eigen bestuur, maken hun eigen beroepsverordeningen, regelende arbeidsloon, arbeidsduur, hygiënische voorwaarden etc., met recht van belastingheffing van zijn leden, gelijk thans gemeenten van hunne inwoners.

2°. De vermindering van de zoo groote maatschappelijke ongelijkheid, welke 't liberale systeem ons bezorgd heeft, zal men trachten te bereiken door eene steeds sterker doorgevoerde coöperatie, zoowel op 't gebied der voortbrenging als dat der goederenverspreiding. Daardoor zullen de winsten niet meer eenigen, betrekkelijk weinigen ten goede komen, maar over een steeds grooter wordend aantal personen meer gelijkmatig worden verdeeld. Zoo zal men meer en meer gemeenschappelijk produceeren, terwijl door instandhouding van 't persoonlijk eigendom, 't particulier initiatief en de zelfactie bewaard zullen blijven.

3°. De volksvertegenwoordiging, en de wetgeving zullen meer en meer in overeenstemming worden gebracht met Christelijke opvatting van mensch, huisgezin, staat en maatschappij. De staat bestaat uit huisgezinnen; daarom zal de volksvertegenwoordiging gekozen worden door de hoofden der gezinnen. Zij stemt over de begroting, de belastingen en de algemeene wetten. Daarnaast sta een vertegenwoordiging van de maatschappij, te kiezen door de beroepsstanden, in verhouding tot hun sociale waarde. Zij zal hoofdzakelijk de praktische zijde der wetgeving te beoordeelen hebben. Daarboven komt te staan een kleiner lichaam, (vgl. Raad van State) van de meest knappen en geschikten, (te kiezen door vorst of president, volksvertegenwoordiging of beroepsstanden-vertegenwoordiging) waarbij de technische zijde der algemeene en sociale wetgeving berust. Zoo zal ons individueel, atomistisch kiesrecht, waarvan het alleen te verwonderen is, dat het onder de onzinnige consequenties, waartoe het leidt, nog niet verdwenen is, worden vervangen door een organisch kiesrecht, gebaseerd op de erkenning van den waren aard van mensch, huisgezin, maatschappij en staat. Er komt steeds meer decentralisatie, daar gemeenten, provinciën en beroepsstanden steeds uitgebreider eigen-wetgevingsbevoegdheid zullen verkrijgen.

de sterren lieten een traan. Zoo weent een engel bij de zielen, die naar de helle gaan.

(Wordt vervolgd.)

(Wegens opname der navolgende brieven waren we verplicht hier af te breken.)

INGEZONDEN.

Aan Kosmos.

„Gewöhnlich glaubt der Mensch wenn er nur Worte hört, Es müsse sich dabei doch auch was denken lassen.“

FAUST.

Waarde Kosmos, schei alsjeblieft uit. Waarmee? Met uw „Oorspronkelijken Rotterdamschen roman.“ Waarom? Omdat het een schandaal is, te probeeren ontwikkelde menschen een dergelijk nonsens voor te zetten. Wanneer? Zoo gauw mogelijk, dan is de blamage nog het geringst.

Waarde Kosmos, wanneer u zich geroepen voelt een parodie te gaan schrijven, oefen dan eerst thuis een beetje en

De kerk zal, als moreele macht staande naast de politieke macht en onafhankelijk daarvan, waar mogelijk de stabiliteit en 't evenwicht verzekeren. En daarvoor is ze zoo geweldig mooi georganiseerd door haar indeeling in wereldlijke geestelijkheid, die direct in 't openbaar leven ingrijpt en de reguliere, de verschillende orden, die de vereischte onafhankelijkheid bewaren, en zorgen voor de verbreiding harer zuivere principes. Zij zal de verschillende onderdeelen waarlijk binden tot een groot en schoon geheel.

We zullen zeer voorzichtig moeten zijn, dat we niet één groote fout begaan, n.l. dat we door middel van de wetgevende macht de menschen van bovenaf in verschillende groepen indeelen. Dan zullen de treurige toestanden van de 18e eeuw weer herboren worden. Niet de staat moet de beroepsstanden constitueeren, maar de verschillende vakverenigingen moeten zooveel invloed in den staat verkrijgen, dat een staatsinrichting, als die bovenbedoeld, van zelf ontstaat. Om dit te voorkomen zal de Katholieke Sociale Actie, volgens de uitdrukkelijke wil der Pausen, geheel gescheiden zijn van de politieke actie, en onafhankelijk daarvan gevoerd worden. 't Is juist de opwekking op groote schaal van 't particulier initiatief, die de Kath. Soc. Actie beoogt.

Ze is in Nederland over geheel 't land begonnen. In iedere plaats, daarvoor in aanmerking komende, zal onder goedkeuring der kerkelijke overheid worden opgericht een plaatselijk comité voor K. S. A. Deze zullen uit hun midden de diocesane comités vormen. De vijf diocesane comités stichten een algemeen secretariaat, dat werken zal door inlichtingen te verschaffen, vlugschriften te schrijven, een bibliotheek te stichten, sprekers uit te zenden. Zoo zal een centraal bureau ontstaan tot verstrekken van inlichtingen van uitsluitend practisch-socialen aard, terwijl tevens de argumenten zullen worden verbreed, welke we hebben tegen de liberale en socialistische maatschappij-vormen. In 't voorjaar komen de diocesane comités bijeen, om een program van actie op te maken voor den volgende winter. Stei men wil 't woningvraagstuk behandeld zien, dan zal wat op 't algemeen secretariaat een algemeene studie worden gemaakt van de woningnood en de woningwet, terwijl men meteen de middelen zal trachten op te sporen, die tot verbetering kunnen leiden. Aan de plaatselijke comités worden lijsten rondgezonden ter bestudeering en beantwoording, inlichtingen worden ingewonnen en verstrekt. Daarna zullen algemeene cursussen gehouden worden door verschillende sprekers en enkele brochures uitgegeven. In den winter organiseeren de plaatselijke comités verschillende vergaderingen, waarop door de wel voorbereide sprekers de resultaten worden uiteengezet.

In de verschillende gemeenten zal dan 't plaatselijk comité overwegen hoe ter plaatse 't best kan worden gearbeid. 't Zij dat een reeds bestaande vereeniging de zaak ter hand neemt of een nieuwe vereeniging tot bouwen van arbeiderswoningen wordt gesticht. Inlichtingen zal men weer kunnen bekomen bij 't Algemeen Secretariaat. Zoo zal in alle quaesties kunnen worden gehandeld. We hopen zoo de grootste eenheid van beweging met de meest gedecentraliseerde actie te bereiken (zie „'t Eerste vlugschrift“ der K.S.A.)

Anderzijds zal er in de politieke beweging meer en meer zuiverheid komen. De menschen, die in deze actie meewerken, zullen kunnen beoordeelen, welke kandidaten in ge-

schrijf er een die tenminste waard is gelezen te worden, hebt u daar geen slag van, laat het dan liever aan een ander over. Een parodie moet toch altijd in innerlijke waarde staan boven de zaak die geparodieerd moet worden, maar uw „Betje“ staat werkelijk nog ver beneden de gewone 10 cents nummers uit de „Wilsons“ en dergelijke series, staat in een woord op een even laag litterarisch, als uw titelrol op een moreel peil. (Voor studie raad ik u aan: De magnetische Locomotief, Geval No 6, en Het spook van haantly hook.)

Ik herinner mij eens op de lagere school een roman geschreven te hebben die ik tot nu toe beschouwde als een kinderachtige uiting van zucht naar avonturen, maar gezien uw „stuk“ ga ik er werkelijk over denken hem uit zijn verborgen schuilplaats te voorschijn te halen als waardig pendant in een orgaan dat de roemrijke dagen van het verleden vergetend een toevluchtsoord is geworden voor een „stuk“ als het uwe.

Waarde Redactie, in gemoede geef ik u in overweging, dat het S. W. de uiting is van het studentenleven en -denken in Delft, en waar gezonde humor zeer wenschelijk, als vertegenwoordigend een belangrijke zijde van het stu-

meenteraad, prov. staten en volksvertegenwoordiging hun belangen waarlijk behartigen: Zóó hopen we iets te kunnen doen tegen 't ongezond politiek geknoei en de volksdrijfverij. Onze hoop is niet uitsluitend op de kamers, op de wetgeving gevestigd. Door 't tegenwoordige verkiezingssysteem, en alle mogelijke gekonkel der politieke partijen kunnen toch nooit afdoende de misstanden worden weggenomen. (Zie ons vorig stuk.) Wij gelooven niet, dat eenige menschengroep voor een dergelijke actie zoo goed berekend is als wij Katholieken, die door ons geloof innig met elkaar verbonden zijn.

Nu we dit gedeelte van ons werk hebben afgehandeld, zullen we even erop terugkomen wat we eigenlijk voor hebben met al die beschouwingen, waardoor wij „afdwalen”, volgens u altijd. Neen, heer L. Q. Niet wij dwalen af, maar gij verlaat de groote lijnen, die licht werpen op alle kleinigheden, die ge ons voorhoudt. Wat we hebben willen doen dat is: ons programma uiteen zetten en aantoonen dat 't geheel het vervolg is van de ontwikkeling der menschheid. Dat er onzuiverheden in de reële kerk bestaan weten wij Katholieken, die onze eigen moeite beoordeelen kunnen om waarlijk godvruchtig te leven en God verheerlijkende, beter dan gij. Wij hebben willen aantoonen, dat die treurigheden niet liggen in 't Katholicisme-zelf, maar juist in 't zondigen harer belijders tegen hare wetten. En wanneer we die treurigheden zien, dan doen ze niet anders dan ons allen opwekken om een meer gezond en zuiver leven te lijden. Omtrent enkele punten zullen we 't wel nooit eens worden n.l. omtrent de leiding der kerk in zoovele zaken, omtrent de wijze waarop simpele geestelijken, in den regel te goeder trouw, soms rare dingen doen om de menschen in hun geloof te bewaren. 't Is omdat ze zoo'n medelijden hebben met u, arme materialisten. Zoo gij rijk zijt en machtig en gij hebt verdriet in uw leven, wat vertroosting hebt gij? De Katholieken niet alzo. Zij hebben 't bewustzijn in gemeenschap te leven met alle engelen en alle heiligen, die hen beminnen met groote liefde, dat zij vergelding zullen krijgen voor wat zij lijden. Zij staan in directe gemeenschap met God door de Heilige Sacramenten, zij zijn innig gelukkig en vinden vertroosting voor hun verdriet. Gesteld eens God bestaat werkelijk, wat wij meenen te kunnen bewijzen, en wanneer we de stand van de geloovige wetenschap vergelijken met die van de ongeloovige, is daar nogal kans op ook, hoe kunnen wij anders handelen dan zoo? Is dit domperij? Wij meenen dat domperij was 't volk dom houden ten eigen bate. En welken naam zult gij dan krijgen, die 't volk verzoekt, dat zij afvallen van God. Nog eens, wie zijt gij en wat geeft gij, dat gij dit beoogen durft. Maar wij zullen 't volk niet dom houden. Wij zullen alles in Christus herstellen. Wanneer wij niets deden om de nooden van 't volk te lenigen, kondet gij ons den naam geven, dien gij belijft. Wij hebben ons programma uiteengezet. Wij kunnen niet helpen, dat wij meenen dat 't het enig afdoende werk zal zijn. Gij wilt overwinning door strijd. Wij willen evenwicht in de mensche-lijke ontwikkeling door vrede. En dat dit mogelijk is, zien we aan de vrijwording der lijfeigenen. Wij hebben de ervaring van 19 eeuwen achter ons.

Nu scheldt ons allen dompers! Wij zullen lachen, wij zullen onze taak verrichten met een opgeruimd hart. En wij zullen zegevieren, want God is met ons, gelijk hij was in alle eeuwen.

dentenleven, was het daar wel noodig eenige kolommen te besteden aan ongezonde nonsens?

Nog eens waarde Kosmos, schei uit. Gij hebt materiaal genoeg om tot een spoedig einde te komen: steekbeitels, peperspuiten, een bende van het duivelsgat en meer van dien rommel, zie ook als voorbeeld de reeds boven aangehaalde „Wilsons” en verschoon na een spoedig te verschijnen slot in het vervolg de lezers van het S. W. van een geschrijf, dat hen moet doen blozen over Delftsch intellect, wanneer een buitenlander toevallig het blad in handen krijgt.

FOLRAX.

Geachte Redactie!

Reeds een paar malen trof ik in uw zoo veel gelezen blad aan een feuilleton, getiteld: „Betje”. Toen ik het eerste deel gelezen had, maakte ik bij mijzelf de opmerking: „Wel wat gewaagd, maar er zit gang in, dat kan een uitstekend feuilleton worden.” Hoe werd ik in mijn verwachtingen te leur gesteld!

En blijkt uit de geschiedenis niet ten duidelijkste dat God de menschen leidt? Waren de menschen gewillig en volmaakt in de beoefening der goddelijke deugden, zij konden de leiding Gods ontberen. Maar zij zijn onwillig en slecht, en zouden zich en hun geslacht verderven. Doch de genade Gods ontfermt zich over de menschen, over alle zielen van goeden wil, die vereenigd zijn in de „innerlijke” kerk, en hij verkeert het kwade ten goede, opdat 't nageslacht behouden blijve.

In de klassieke tijden achtte men een staatsvorm onmogelijk zonder uitgebreid slaven-systeem. Het christendom verbreidde het gebod der liefde voor alle menschen en de gelijkheid van allen voor God. Waren de menschen gewillig geweest en goed, zij hadden hun slaven vrijgelaten en onderwezen en deze hadden zich niet aan buitensporigheden schuldig gemaakt. Nu was de algeheele decentralisatie van het feodale tijdperk noodzakelijk om de menschen tot elkander te doen naderen en tot vrijheid te brengen. Door deze verdeeldheid ging de klassieke cultuur verloren of werd bewaard achter in kloosters en abdijen. En ziet in dien tijd kwam 't Mahomedanisme als 'n Rückbildung (Schantz Apologie), monotheïstisch maar met z'n militair regime en z'n slavernij. Daar is de oude cultuur opnieuw tot bloei geraakt. Toen in de westersche wereld 't bevrijdingsproces was voleindigd, hebben we die cultuur weer overgenomen en door de heerlijke gezamenlijke actie van alle vrijen opgevoerd tot veel geweldiger hoogte.

In de periode van terugslag, toen de edelen poogden door gekonkel en kuiperijen hun vroegere macht te herwinnen bracht 't gevaar voor de groote critische bewegingen der ketterijen en 't Protestantisme weer actie en evenwicht, en de kerk ging een nieuwe ongekende bloeiperiode tegemoet; de Renaissance. Toen is de grond gelegd voor de natuur- en staatswetenschappen, de anatomie in alle takken van mensche-lijk werken en kennen.

Er kwam een tijd, dat Europa te klein was voor de werkkraft van zoovelen; ontdekkingsreizen werden ondernomen, 't handelsgebied uitgebreid en koloniën gevormd. In de Katholieke landen ontstaat een groote centralisatie, die aan den eenen kant 't behoud is van de bevolking der koloniën, doordat de landskerk in de wereldlijke macht doordrong en zoo wist te verhinderen dat de oorspronkelijke bevolking werd uitgeroeid, ja, wist te bewerken, dat ze onderwezen werden, en opgevoed om de groote materiele cultuur te kunnen dragen*), maar aan den anderen kant had ze de verslapping in energie van de Katholieke volkeren ten gevolge. De vorsten in de verschillende landen hebben hun grootere macht misbruikt. Dit is de oorzaak van de treurige toestanden in de 18e eeuw gelijk we in ons 3de stuk hebben aangetoond. De Pausen hebben zich tegen hun arroganties steeds verzet, maar in die tijden was de Kath. Kerk zoo verdeeld ten gevolge van 't absolutisme, dat niemand naar hen luisterde (zie n° 4).

In de Protestantische landen ontstaat een materieel exces, dat een compenseerenden invloed zal hebben op de Kath. landen. In hun koloniale politiek zijn ze allerwreedst. (Vgl. Noord-Amerika waar de Indianen uitsterven met Zuid-Amerika waar ze zich beginnen aan te passen aan de Westersche beschaving). De critische bewegingen der 19e eeuw, de

*) 't Artikel van den heer J. was geheel een bevestiging van onze meening in dit opzicht.

Ik heb niet de eer, te mogen weten, wie zich onder den naam Kosmos schuil houdt, maar ik zou den geëerden schrijver het alom bekende gezegde van den grooten romanschrijver Thackeray willen voorleggen: „Keep your reader in anxious suspense, never mind if you can't foretell the end yourself, so long as you follow a distinct line, you can't be wrong.” En dat, geachte redactie, heeft de schrijver, die zich verschuilt achter den naam Kosmos, allerminst gedaan.

Het eene oogenblik waren we hier, dan daar, nu die persoon een hoofdrol, dan weer die, er liggen op het oogenblik vele personen in onmacht, terwijl men of trappelt van ongeduld omdat de andere stil zit, of zich verbijst van machteloze woede dat de andere niet voortmaakt, hij weet toch dat z'n zuster in gevaar is. Dat is een grove fout, geachte redactie, het zijn geen menschen, het zijn akelige gevoellooze, wassen poppen, die dansen omdat de auteur aan de touwtjes trekt!

Als hij figuren uit het leven gegrepen had, afgebeeld met zijn pen, dan zou de gang van zaken al verder zijn; ik meende dat ook gij, redactie, dat moest ingezien hebben, toen het feuilleton U in z'n geheel werd aangeboden, en

ontzachtelijke strijd, die de Kath. Kerk te voeren had, hebben haar weer een ongekende eenheid gebracht. Haar leer wordt weer meer en meer zuiver gekend en gedefinieerd. De zending der kerk neemt bijna overal geweldig toe. De niet Kath. landen beginnen de bindende kracht van den godsdienst ten sterkste te missen. In aansluiting tot ons vorig stuk zij nog vermeld dat 't aantal bekeerlingen per maand in Engeland, Schotland en Wales bedraagt: 600 à 700 d.w.z. bij de 8000 per jaar. 't Eenige wat de reële kerk nu nog ontbreekt is de gedecentraliseerde actie. 't Oude Régime werkt nog overal na. 't Is de vrees voor de groote critisch-politieke stroomingen als 't socialisme en anarchisme, die zelfs de meest lakschen tot arbeiden brengt. Ons jong geslacht zal deze actie volvoeren zoo goed het kan, met alle macht.

Dit is de verhouding waarin de lichamelijke kerk: de katholieke staat tot de innerlijke; waartoe alle goedwillende personen behooren. Zoo leven wij Katholieken in gemeenschap met onze tegenstanders. Ziet, omdat wij deze leiding Gods geheel innerlijk beseffen, gevoelen we dat ons werk vrucht zal dragen.

En nu, waarde L. Q. hebben wij u een overzicht gegeven van 't economisch werken der Kerk, en hoe ze van plan is en reeds begonnen, te arbeiden. En we kunnen niet anders zeggen, dan dat onze beweging voorspoedig gaat. De Volksverein für die Katholiken Deutschlands nam in 1903 in ledenaantal toe van 300,000 tot 400,000 leden, dus met 33°/_o, terwijl Beieren nog nagenoeg niet aangesloten was. Nu reeds worden in alle Katholieke landen Katholiekendagen, sociale en apologetische cursussen gehouden, vakverenigingen, volksbonden, arbeidssecretariaten, etc. gesticht. Maar we zijn nog maar pas begonnen en 't is moeilijker een dergelijke sociale actie in 't leven te roepen dan een critisch-politieke beweging op touw te zetten.

Wat uw andere vragen betreft 't volgende. Wat we van dit ministerie denken, we hebben u reeds gezegd, dat onze voornaamste hoop gevestigd is op de K. S. A., maar we kunnen niet vinden, dat 't zooveel minder werkt dan de linkerzijde gedaan heeft. De regeeringspartijen hebben een uitgewerkt program, dat reeds in verscheidene wetsontwerpen is belichaamd; de tegenpartij heeft slechts leuzen en is het over de uitwerking daarvan niet eens, denk slechts aan kiesrecht, sociale wetgeving, legerherforming en belasting. Zoodra 't op daden aankomt, ontstaat er aan de linkerzijde een Babylonische spraakverwarring (lees interview Mr. Aalberse in 't „Centrum” van 20 Febr.) En wat zegt ge wel van de houding van den heer Schaper omtrent 't Arbeidscontract?

Wat betreft de politiek van 't Deutsche Centrum, die is in de laatste jaren veel verbeterd. Vele sociale wetsvoorstellen gingen van de Katholieken uit en wat zegt ge wel van hun houding in zake de mijnwerkersstaking? De Belgische regeeringspolitiek vertoont zeker groote leemten, maar niettegenstaande de kolossale industrie is de bevolking in de laatste jaren meer toegenomen dan in welk land van Europa ook. Trouwens ook dáar is de sociale actie begonnen, pas is b.v. in Gent een arbeidssecretariaat opgericht. Maar al was de politieke actie van de Katholieken nog veel treuriger, gij weet in welke richting wij willen werken en de Pausen hebben ons steeds tot werken aangespoord.

De houding van „De Tijd” inzake de diamantbewerkerstaking kunnen we best begrijpen. 't Blad hield zich onzijdig, omdat noch door patroons, noch door de arbeiders eenige poging tot toenadering is gedaan.

Dat de Katholieke patroons zich wél, de Katholieke arbeiders zich niet met de „neutralen” (sic) kunnen verenigen (zij zouden er niet voor worden geëxcommuniceerd!) ligt hierin dat de arbeiders nu nog veel meer kans loopen hun geloof te verliezen dan de patroons, maar hierin ligt zeker een onbillijkheid, trouwens voor de K. S. A. is 't beter, vanwege de eenheid van actie, dat ze uitsluitend tot Kath. verenigingen toetreden.

Na 't geen door den heer De Pont over pastoor van den

ik had in zoo'n geval van U óf verbeterende coupures, óf algeheele weigering van een dergelijk stuk verwacht.

Er zit veel goeds in, de schrijver heeft zeer zeker veel gelezen, maar het maakt op mij den indruk, alsof hij nog in een „Sturm und Drang periode” was, en te veel ideeën in z'n hoofd heeft, om die alle geleidelijk te kunnen ontwikkelen.

U dankend voor de verleende plaatsruimte.

Uwe dw.,
X.

Brink werd gezegd merken we nog op, dat hij nergens toont eenige kennis hoegenaamd te bezitten omtrent de christelijke sociale beweging. Daarom vinden we zijn gedrag vrijwel onverantwoordelijk, te meer daar hij bleef spreken als Katholiek priester. We kunnen ons heel goed indenken dat de bisschop de verantwoording voor een dergelijk geestelijke niet op zich dorst nemen. Voor artikels als dat in de „Meierijsche Courant” zijn wij niet verantwoordelijk.

Maar dit zijn allemaal kleinigheden. Ons hoofdverschil zal wel hierin liggen dat wij 't per se noodzakelijk achten voor een dergelijke beschaving als de tegenwoordige, met z'n Nieuw-Malthusianisme, drank en andere verderfelijke strekkingen, dat de menschheid een geestelijke constitutie heeft. We kunnen immers deze treurige invloeden in alle landen nagaan. En te meer waar geheele menschenmassa's zich zóó plotseling en snel ontwikkelen als tegenwoordig. Waarlijk we doen dit niet uit baatzuchtigheid maar omdat 't onze waarachtige overtuiging is.

^ ^ ^

P.S. We hebben nog geen enkele keer „Het Volk” opgenomen of er stonden advertentiën in van Nieuw-Malthusiaansche middelen.

Sociaal-Technische Ingenieurs.

Naar aanleiding van eene eventueele betuiging van adhaesie van de zijde van Delftsche Studenten met het adres van de Sociaal Technische Vereeniging van Democratische Ingenieurs aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal, een enkel woord.

Zonder een oogenblik te twifelen aan de goede bedoelingen dezer Vereeniging, meen ik dat ernstig mag worden afgevraagd of het doel op de aangegeven wijze zal worden bereikt. In de uitvoerige bespreking van het adres door den Heer Sanders in het Weekblad de Amsterdamer van Zondag 13 Februari, komt deze schrijver tot conclusies, die eene ernstige overweging waard zijn. Ontkend wordt, dat eene studie als aangegeven in het bij het adres gevoegde rooster, voldoet aan de eischen te stellen aan een goeden sociaal-technischen ingenieur en met klem betoogd, dat deze, wil hij ten volle bekwaam zijn voor zijn ambt, zal moeten zijn een werktuigkundig- óf een civiel-Ingenieur óf een technoloog enz., die daarna studie heeft gemaakt van verschillende sociale, statistieke en andere, voor hem noodige, onderwerpen.

Wanneer dus een adres van adhaesie-betuiging mocht worden ter teekening gelegd, zou ik allen die met mij ten zeerste dit ambt toejuichen, en dus geneigd zouden zijn te teekenen, aanraden ernstig zich de vraag te stellen, of de weg wel de goede is.

Ik meen, dat van ons niet mag uitgaan een bewijs van instemming met een adres, dat zou kunnen leiden tot het lager stellen van den naam van Ingenieur.

W. J. N.

BOEKBESPREKING.

„Vóór het ineenstorten”.
Een blik in het ondergaande
Czarenrijk, door Dr. Hugo
Ganz. Vertaald en uitgegeven
door P. M. Wink.

Dit werk is de vrucht van een driemaandelijksch verblijf van den schrijver in Rusland. Het waren de maanden Januari, Februari en Maart van 1904. En die tijd is goed besteed, getuige het groote aantal schetsen en interviews, oorspronkelijk geschreven voor enkele Deutsche bladen en uitgegeven in dit boek, waarvan ik weinig anders dan goed kan zeggen. De vorm maakt het tot een aangename lectuur en doet de interessante, hier besproken onderwerpen en meegedeelde feiten voor velen wellicht heel wat aantrekkelijker zijn dan de drooge studie van Dr. Lehmann en Parvus¹⁾ of de al even weinig populaire van Stepniak²⁾.

Niet dat ik die populariteit van Dr. Ganz's boek in alle opzichten als een deugd zou willen roemen.

Maar in dezen tijd, nu aller oogen op Rusland gericht zijn en de groote massa „er ook wel eens iets over wil lezen”, nu is dit werk inderdaad een reden tot verheuging.

¹⁾ Das Hungernde Rüssland.

²⁾ Der Russische Bauer.

Want ondanks den populaireren vorm, bespreekt de schrijver quaesties, die den kern der Russische politiek raken, op een wijze, die geen twijfel toelaat omtrent den ernst waarmee hij het zich tot taak gesteld heeft ten einde gebracht; en die ons bij lezing al spoedig tot het inzicht brengt, dat een eerlijk, onbevooroordeeld man, die vermaadde, te speculeeren op de schandaal-belustheid van het groote publiek, zijn opinie in die bladzijden heeft neergelegd en ons feiten noemt, die — dit gelooven we graag — niet van de waarheid afwijken.

Zoo viel me op de manier, waarop hij over den Czaar spreekt:

We hooren in den laatsten tijd onophoudelijk apprecieerende of vernietigende oordeelvellingen over dezen monarch, waarvan intusschen toch langzamerhand deze met de meeste hardnekkigheid stand houdt: dat de Czaar is een goedig, goedwillend, maar zwak man, de speelbal van zijn omgeving, die hem naar haar pijpen laat dansen en wel zorg draagt, dat zijne kennis der landstoestanden juist ophoudt daar waar zij wil.

Dr. Ganz komt dit oordeel bevestigen. Zoo vertelt hij b. v. „dat de Czaar bij het uitbrengen van rapporten door zijn raadslieden opzettelijk geen notitie neemt van al wat dienen moet om een collega verdacht te maken en te vernederen, terwijl hij daarentegen onmiddellijk blijken van belangstelling geeft en naar bijzonderheden vraagt, wanneer hij uit den mond van een minister een woord van lof hoort over een ander. Weldadigheid beoefenen is voor hem een werkelijke behoefte en dat hij veel kwaads niet verhinderen kan, een werkelijke bron van verdriet.”

Een dergelijk getuigenis, vooral wanneer het komt van den kant van iemand, die het absolutisme haat met een zoo volkomen haat, als Dr. Ganz, heeft waarde, omdat het ons een waarborg levert voor den eerlijken opzet van het geheele werk. We komen trouwens telkens zulke trekjes tegen, die ons het boek niet minder sympathiek doen zijn. Zoo in de beide opstellen over von Plehwe, dien hij, ondanks diens schurkenstreken, voor niet zooveel slechter houdt dan de rest, wiens optreden hij voor een goed deel wijt aan de uiterlijke omstandigheden, en in wien hij, bij al het infame, dat hij ons mededeelt, toch nog een karaktertrek weet te roemen: zijn onomkoopbaarheid.

Het zou te ver voeren, dit boek in zijn geheel te bespreken. Dit is trouwens vrijwel uitgesloten door de behandeling der stof: twee-en-twintig hoofdstukken over verschillende onderwerpen. Zoo hier en daar treft men herhalingen aan, vooral in de interview's, waar in het eene gesprek de ondervraagde bevestigt, wat een ander reeds vroeger aan Dr. Ganz had medegedeeld. Wel verre van eene verkleining der waarde van het boek, zijn intusschen deze herhalingen eene verhooging daarvan, zoowel uit een oogpunt van geloofwaardigheid, als om den verschillenden kijk, die men zodoende op een of ander belangwekkend onderwerp krijgt.

ADVERTENTIEN.

Té koop aangeboden voor den meest biedende:
Weltall und Menschheit, Naturwunder und Menschenwerk. **Geheel nieuw.**
PEDERSON. **Een Kunstreis door den O.-I. Archipel.** Adres H. A. VAN DAM, Zuidelijk Avenue 5.

Aangeboden voor 6 à 8 Heeren:
een degelijke KOFFIE- of EETTAfel.

Beste informatiën verkrijgbaar. OUDE DELFT 98.

Café-Restaurant HOTEL CENTRAL.

Levering van Déjeuners. Dinners, Soupers, Koude en Warme Schotels.

Uitstekende gelegenheid om te Dineeren ook bij abonnement.
Pilsener Urquell. Spatenbier.

Verschillende appartementen voor Vergaderingen.
G. M. VAN DE SEIJP Hz., Cuisinier.

Ik kan niet anders, dan dit boek met warmte aanbevelen. Het is de vrucht van een kort, maar ernstig en eerlijk onderzoek, welks resultaten ons met gloed worden voorgebracht; en dan — men weet over het algemeen zoo bitter weinig van de eigenlijke toestanden in het Russische rijk, ook al valt in den laatsten tijd meer dan ooit de aandacht op de binnenlandsche gesteldheid. En wie den moed of den tijd mist, een droog, wetenschappelijk werk te bestudeeren, die vindt in dit boekje van Dr. Ganz iets, waardoor hij zich bij wijze van aangename tijdverpoozing van een en ander op de hoogte kan stellen, zonder dat de juistheid van zijn oordeel daardoor schade behoeft te lijden.

Tolstoyanen wijs ik nog op het laatste hoofdstuk, waar Ganz de beschrijving geeft van zijn bezoek op Jasnaja Poljana. Het is een gedicht in proza. Ik herinner me niet, ooit iets te hebben gelezen, waarin niet zooveel eerbied en liefde werd gesproken over den grijzen Rus, die „belichaamt het zedelijk geweten van onzen eeuw” zooals zijn verrukte bezoeker het uitdrukt.

M. K.

BERICHTEN EN MEDEDEELINGEN.

SOCIAAL-DEMOCRATISCHE PROPAGANDA-CLUB.

OPENBARE VERGADERING op Donderdag 2 Maart, 's avonds 8 uur, in het Logezaaltje, Choorstraat 16a.

Spreker: F. M. WIBAUT.

Onderwerp: „De Noodzakelijkheid van het Socialisme”.

Entrée / 0,25.

Arbeiders / 0,05.

CORRESPONDENTIE.

Aan Entropie. De redactie neemt geen stukken op, waarvan de schrijver haar onbekend is. Desverlangd wordt het pseudoniem evenwel streng geëerbiedigd.

A G E N D A.

DEN HAAG.

Vrijdag 24 Febr. Ned. Tooneel: „De kiesvereniging van Stellendijk”; 8 uur.

Zaterdag 25 Febr. Fransche Opera: „La Tosca”; 8 uur.

Zondag 26 Febr. Dierentuin. Italiaansche Opera: „Mefistofele”; 8 uur.

Dinsdag 28 Febr. Gebouw v. K. en W.: Uitvoering van „Il giudizio universale”, onder leiding van Don Lorenzo Perosi; 8 uur.

ROTTERDAM.

Vrijdag 24 Febr. Groote Schouwbu.: „Kleine menschen”; 8 uur.

Tivoli-Schouwburg: „Zwarte Griet”; 8 uur.

Door den
Technischen Boekhandel
J. WALTMAN Jr.

te DELFT zal op Dinsdag 7, Woensdag 8 en Donderdag 9 Maart gehouden worden een

Boekverkoop

VAN

TECHNISCHE WERKEN

(Wis- en Natuurkunde, Werktuigkunde, Ingenieurswetenschappen, Scheikunde, Chemische- en Mechanische Technologie enz.) in het lokaal OUDE DELFT 141, telkenmale ten half 8 ure.

De Catalogus, groot ± 850 nummers, wordt op aanvraag gratis toegezonden.